

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

Nurcan KARAKAYA (YALÇIN)- TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:29586/03)

5 Haziran 2007

KABULEDİLEBİLİRLİK KARARININ ÖZET ÇEVİRİSİ

OLAYLAR

Başvuran Nurcan Karakaya (Yalçın eşi), 1978 doğumlu Türk vatandaşı olup Heilbronn'da ikamet etmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde İstanbul Barosu avukatlarından M.Yeşilaltay tarafından temsil edilmektedir.

A. Dava Koşulları

Tarafların sunduğu üzere dava koşulları aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Başvuran İstanbul'da tatilde olduğu sırada 16 Mayıs 2000 tarihinde Kazım Yalçın, Ramazan Yıldırım ve Yılmaz Yalçın tarafından kaçırılmış ve zorla Sivas'a götürülmüştür. Başvuran Kazım Yalçın'ın bir önceki gece kendisine evlenme teklif ettiğini ve kendisinin de bu teklifi reddettiğini belirtmektedir.

Başvuran, 18 Mayıs 2000 tarihinde K.Yalçın ile İmranlı'da (Sivas) evlenmiştir. Başvuran evlenmeye mecbur tutulduğunu iddia etmektedir.

Başvuran, 25 Mayıs 2000 tarihinden 13 Eylül 2000 tarihine kadar Luisen de Bad Dür rheim Kliniği'nde (Almanya) tedavi görmüştür.

1. Kaçırma nedeniyle yürütülen ceza davası

16 Mayıs 2000 tarihinde başvuranın annesi Kartal Cumhuriyet Başsavcılığı'na dilekçe vererek kızının kaçırıldığını bildirmiştir. Başvuranın annesi, kızının kaçırıldığı arabayı tarif etmiş ve aracın markası ile plaka numarasını bildirmiştir. Aynı zamanda kaçırılan kişileri tarif etmiş ve isimlerini de söylemiştir.

Aynı gün aralarında başvuranın amcasının da olduğu iki tanığın ifadesi alınmıştır. Başvuranın amcası, yeğeninin aynı apartmanda bulunan bakkala gitmek üzere yanlarından ayrıldığını belirtmiştir. Daha sonra çığlık sesleri duymuş ve dışarı baktığında yeğeninin kaçırıldığını görmüştür. Kaçırma eyleminde kullanılan minibüsün plaka numarasını da vererek tarif etmiş ve bu eylemin kimler tarafından gerçekleştirildiği konusunda şüphelerinin olduğunu ifade etmiştir. Şüpheleri bir gün önce yeğenine evlenme teklif eden ve reddedilen Kazım Yalçın üzerinde yoğunlaşmıştır.

Aynı gün mahallede çalışan bir marangozun ifadesi alınmıştır. Marangoz, çığlık sesi duyduğunu ve iki adamın başvuranı kollarından ve bacaklarından tutarak zorla bir arabaya bindirdiklerini gördüğünü ifade etmiştir. Daha sonra yaşlı bir kadının binadan çıkarak ağlamaya başladığını ve kızının kaçırıldığını söylediğini belirtmiştir.

18 Mayıs 2000 tarihinde kaçırılma olayına şahit olan bakkalın oğlunun da ifadesine de başvurulmuştur. Bakkalın oğlu "anne" diye bağırıldığını duyduğunu, babasına ait olan bakkal dükkânından dışarı çıktığında ise başvuranı arabanın içinde kaçmaya çalışırken gördüğünü ve belirtmiştir.

19 Mayıs 2000 tarihinde başvuran Maltepe Polis Merkezi'ne şikayet dilekçesi vermiştir.

20 Mayıs 2000 tarihinde başvuranın ifadesi alınmıştır. Başvuran ifadesinde Kazım Yalçın ile kendi rızası ile evlenmediğini fakat evlenmeye zorlandığını belirtmiştir. Başvuran, kaçırılma olayını anlatmış ve iki kişi tarafından zorla arabaya bindirildiğini ifade etmiştir. Kendisini kaçırmak isteyen ve kendisini uyutmak için yüzüne sprey sıkılan kişilerin elinden kurtulmak için çabalamış, bu esnada kıyafetleri yırtılmış ve yaralanmıştır. O geceyi Kazım Yalçın'ın bir akrabasının evinde geçirmişler, Kazım Yalçın ile evlenmeye ikna edebilmek için akrabaları tarafından başvurana psikolojik baskı yapılmıştır. Ertesi gün Kazım Yalçın'ın başka bir akrabasının evine gitmişler, burada üstünü değiştirme ve birkaç saat dinlenme imkanı bulmuştur. Aynı gün evlilik için gerekli olan belgeleri temin etmek üzere kendisini kaçırılan kişinin doğum yeri olan Sivas'a gitmişlerdir. Burada kan tahlilleri yapılmış, muayeneden geçirilmişler ve fotoğrafları çekilmiştir. Başvuranın üzerinde kimlik bulunmadığı için ve işlemleri hızlandırmak amacıyla nüfus kayıtlarını almak üzere Belediye Başkanı'na gitmişlerdir. Başvuran 18 Mayıs tarihinde evlenme cüzdanını imzalamak zorunda kalmıştır.

Aynı gün Kazım Yalçın'ın ifadesi alınmış ve Kazım Yalçın isnat edilen suçlamaları reddederek başvuranın ailesinin evlenmelerine karşı çıkmaları nedeniyle başvuranın kendisiyle birlikte kaçtığını belirtmiştir. Kazım Yalçın başvuranın hiçbir baskı altında kalmadan evlendiğini ifade etmiştir.

Yine aynı gün kaçırma eylemine katılan Ramazan Yıldırım ve Yılmaz Yalçın'ın ifade tutanakları hazırlanmıştır. R.Yıldırım, başvuranı belinden tutarak arabaya bindirdiğini ve başvuranın "anne, beni kaçırıyorlar" diye bağırıldığını belirtmiştir. R. Yıldırım başta dirense de başvuranın daha sonra kaçmaya razı olduğunu vurgulamıştır. Yılmaz Yalçın ise R. Yıldırım'ın başvuranı arabaya bindirdiği sırada başvuranın bağırması üzerine panik olduğunu

ve bir an önce oradan uzaklaşmak istediğinden dolayı başvuranın bacaklarını arabaya sokarak kapıyı kapattığını belirtmiştir.

Yılmaz Yalçın ayrıca başvuranın Kazım Yalçın ile evlenmek istediğini söylediğini belirtmiştir.

Aynı gün Kartal Asliye Ceza Mahkemesi Yedek Hakimi, sanıkların ifadelerini dinlemiştir. Kazım Yalçın, kaçmak için başvuranla aralarında anlaştıklarını zira başvuranın ailesinin evlenmelerine karşı geldiklerini belirtmiştir. Bu nedenle başvuranın çılgınlığının da bu oyunun bir parçası olduğunu ifade etmiştir.

Cumhuriyet Başsavcısı, 28 Haziran 2000 tarihinde nikahı kıyan İmranlı Belediye Başkanı'nın ifadesine başvurmuştur. Belediye Başkanı, başvuranın evlenmeyi kabul ettiğini ve baskı altında olduğunu gösterecek hiçbir tavır içerisinde olmadığını belirtmiştir.

Sivas Cumhuriyet Başsavcısı, 3 Ağustos 2000 tarihinde Kazım Yalçın, Yılmaz Yalçın ve R. Yıldırım'ın Türk Ceza Kanunu'nun 429 § 1, 432 ve 434. maddeleri uyarınca cezalandırılmalarını talep etmiştir.

27 Şubat 2001 tarihinde, başvuranın ve Kazım Yalçın'ın evli olduğunu tespit eden Sivas Ağır Ceza Mahkemesi, Türk Ceza Kanunu'nun 434 § 1. maddesi uyarınca Kazım Yalçın hakkındaki kamu davasının teciline karar vermiştir. Sivas Ağır Ceza Mahkemesi ayrıca diğer iki sanık hakkındaki kamu davasının, Türk Ceza Kanunu'nun 434. maddesinin son paragrafı uyarınca düşürülmesine hükmetmiştir.

2. Boşanma davası

17 Temmuz 2000 tarihinde başvuran Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi'ne başvurarak anlaşmazlık gerekçesiyle boşanma davası açmıştır. Başvuran kaçırıldığını ve psikolojik baskı altında evlenmeye zorlandığını belirtmiştir. Başvuran ayrıca kendisini kaçıran ve sonrasında kocası olan kişi ile hiçbir cinsel ilişkisinin bulunmadığını ve Almanya'ya dönmesi sebebiyle bu kişi ile birlikte yaşamadığını belirtmiştir.

20 Aralık 2000 tarihli duruşma sırasında Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi kaçırma olayının tanıklarından birinin ifadesine başvurmuştur. Tanık iki kişinin dükkanının önünde arabadan indiklerini ve dükkanından çıkan başvuranın zorla arabaya bindirildiğini ve arabada üçüncü bir kişinin bulunduğunu belirtmiştir. Başvuranın kaçırıldığı sırada çılgılık attığını ve arabaya binmeye zorlandığını ifade etmiştir. Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi aynı zamanda kazım Yalçın'ın bir yakının ifadesine de başvurmuştur. Bu kişi genç çiftin kaçmasına yardım ettiğini ve üç gün boyunca çiftlerin arasından herhangi bir anlaşmazlık görmediğini belirtmiştir.

Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi, 27 Şubat 2001 tarihinde başvuranın kaçırıldığını ve iki kişi tarafından zorla arabaya bindirildiğini gördüğünü ifade eden başka bir tanık dinlemiştir.

Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi 19 Nisan 2001 tarihinde Kazım Yalçın'ın kız kardeşinin ifadesini almıştır. Kazım Yalçın'ın kız kardeşi kaçırılma sırasında orada olmadığını fakat dava konusu evlenme törenine katıldığını ifade etmiş, eşlerin birbirlerini

severek evlendiklerini, dört günü birlikte geçirdiklerini ve başvuranın kendisine kaçırılma olayını abisi ile birlikte planlandıklarını söylediğini belirtmiştir.

7 Haziran 2001 tarihli duruşma sırasında başvuran kendi rızası ile evlendiği iddiasını reddetmiştir, başvuran kaçırıldığını ve “senin kısmetin” “artık geri adım atamazsın” “boyun eğmelisin”, “gitsen bile seni geri getiririz, kan akar, seni geri getiririz” şeklinde baskılara maruz kaldığını ifade etmiştir. Bu duruşma sonucunda Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi, davacı tarafa evliliğin iptali davası açması için kesin süre vermiştir.

Başvuran, 13 Haziran 2001 tarihinde Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi’ne başvurarak, evliliğin hiçbir zaman gerçekleşmediğini belirterek evliliğin iptali davası açmıştır.

Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi, 13 Kasım 2001 tarihinde Belediye Başkanı’nın ve dava konusu evliliğin şahidinin ifadesine başvurmuştur. Bu kişiler başvurana karşı herhangi bir baskı fark etmediklerini ve başvuranın kendi isteği ile evlilik cüzdanını imzaladığını belirtmişlerdir.

22 Kasım 2001 tarihinde başvuranın komşusunun ifadesi alınmıştır. Söz konusu kişi başvuranın kaçırılma olayına tanık olduğunu, polisi ve Kazım Yalçın’ın yakınlarına telefon açtığını ifade etmiş ve bu kişilerin başvuranın ve Kazım Yalçın’ın birbirlerini sevdiklerini ve başvuranın evlenmeye razı olduğunu söylediklerini ifade etmiştir.

Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi 6 Şubat 2002 tarihinde, dinlenen tanıkların anlatımlarından, başvuranın nikah işlemlerinde rızasının bulunduğu beyan edilmesi ve başvuranın nikahın yapılmasına engel olmaması sebebiyle, başvuran tarafından açılan evliliğin iptali davasını reddetmiştir.

Yargıtay hak düşürücü süre içerisinde dava açılmadığından dolayı söz konusu kararı 11 Haziran 2002 tarihinde onamıştır.

Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi, 25 Eylül 2002 tarihinde başvuran tarafından açılan boşanma davasını reddetmiştir. Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi, başvuran tarafından açılan evliliğin iptali davasının reddedildiğini ve iddiasını şiddetli geçimsizliğe dayandıran başvuranın, geçimsizliğin varlığını kanıtlayacak herhangi bir unsur sunmadığını belirtmiştir.

Başvuran 23 Ekim 2002 tarihinde temyiz talebinde bulunmuştur. Başvuran şiddetli geçimsizlik nedeniyle boşanma davası açtığını zira hak düşürücü süre içerisinde dava açılmadığından dolayı evliliğin geçersiz ilan edilmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir. Bu nedenle içerisinde bulunduğu duruma uyacak herhangi bir hukuk kuralı bulunmamaktaydı. Başvuranın kaçırıldığı ve evlenmeye zorlandığı hususu ortadadır. Herhangi bir anlaşmazlık bulunduğunu ortaya koyması bu gerçeği reddetmesi anlamına gelecektir.

Başvurana 5 Mart 2003 tarihinde tebliğ edilen 28 Ocak 2003 tarihli bir kararla Yargıtay Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi kararını onamıştır.

Başvuranın avukatı esasa ilişkin görüşlerinde müvekkilinin, Kartal Aile Mahkemesi’ne başvurarak yeni bir başvuru davası açtığını ve bu davanın Türk Medeni Kanunu’nun 166. maddesinin son bendi uyarınca 22 Nisan 2004 tarihinde reddedildiğini belirtmektedir. Kartal Aile Mahkemesi, bu maddede öngörülen üç yıllık sürenin birinci boşanma davasından itibaren dolmadığını tespit etmiştir.

Başvuranın avukatı Yargıtay'ın 20 Aralık 2004 tarihinde bu kararı onadığını belirtmektedir.

ŞİKAYETLER

Başvuran, AİHS'nin herhangi bir maddesine atıfta bulunmaksızın kendisini kaçıran kişiler aleyhinde açılan ceza davasının ertelenmesi sebebiyle şikayetçi olmaktadır. Başvuran aynı zamanda boşanma davası ve evliliğin iptali davası açılmasına rağmen evliliğin halen geçerli sayılması sebebiyle evlenme hakkının ve kişisel bütünlüğünün ihlal edildiğini iddia etmektedir. Başvuran Türk hukukunun ve uygulamasının kendisine etkili bir koruma sağlamadığını ileri sürmektedir.

HUKUK BAKIMINDAN

Başvuran, AİHS'nin herhangi bir maddesine atıfta bulunmaksızın kendisini kaçıran kişiler aleyhinde açılan ceza davasının ertelenmesi sebebiyle şikayetçi olmaktadır. Başvuran aynı zamanda boşanma davası ve evliliğin iptali davası açılmasına rağmen evliliğin halen geçerli sayılması sebebiyle evlenme hakkının ve kişisel bütünlüğünün ihlal edildiğini iddia etmektedir. Başvuran Türk hukukunun ve uygulamasının kendisine etkili bir koruma sağlamadığını ileri sürmektedir.

AİHM bu şikayetleri AİHS'nin 8. maddesi bakımından inceleyecektir.

Hükümet iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması sebebiyle AİHM'den mevcut başvuruyu reddetmesini talep etmektedir. Hükümet başvuranın, Medeni Kanun'un 119. maddesi uyarınca evlilik tarihinden sonraki altı ay içerisinde evliliğin iptali davası açmadığını vurgulamaktadır. Ayrıca Hükümet'e göre başvuranın Medeni Kanun'un 166. maddesi uyarınca boşanma davası açabileceğini fakat başvuranın bu yola başvurmadığını belirtmektedir.

Başvuran itiraz etmektedir.

AİHM, AİHS'nin 35 § 1. maddesi uyarınca, genel kabul görmüş uluslararası hukuk ilkelerinden anlaşıldığı üzere iç hukuk yolları tüketildikten sonra kendisine başvurulabileceğini hatırlatmaktadır. Bu kural öncelikle, kendi olanakları ve ulusal hukuk düzeni içinde Savunmacı Devlet'e dava konusu durumu telafi etme yetisini verme gerekliliğine dayanmaktadır. Bu kuralın amacı Devletler'e aleyhlerinde iddia edilen eksiklikleri giderme olanağını vermektedir. 35 § 1. maddenin kuralı, 13. maddede de yer alan ve iddia edilen ihlal ile ilgili olarak iç hukukta etkili bir başvuru yolunun sağlandığı varsayımına dayanmaktadır (*Kudla-Polonya* [Büyük Daire], no: 30210/96).

AİHM iç hukuk yollarının tüketilmesi hususunun genellikle başvurunun kendisine yapıldığı tarih dikkate alınarak değerlendirildiğini hatırlatmaktadır. Bununla birlikte bu kuralın, her bir davaya özgü özel koşullarda haklı gösterilebilecek istisnaları mevcuttur (*Baumann-Fransa*, no: 33592/96, ve *Brusco-İtalya* (karar), no: 69789/01). Buna karşın AİHM, Medeni Kanun'un 166. maddesinin son bendinde boşanma davasının reddedilmesine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç yıl geçmesi halinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulmamışsa evlilik birliğinin temelden sarsılmış sayılacağını ve boşanmaya karar verileceğini öngördüğünü tespit etmektedir.

Oysa ki mevcut davada başvuranın birinci boşanma talebinin reddedildiği tarihin üstünden yaklaşık üç yılın geçtiğini ve başvuranın bu zaman zarfında eşiyle ortak bir hayat yaşamadığını tespit etmek gerekmektedir. Bu nedenle başvuranın bu madde hükümlerinden faydalanabileceği açıktır. Esasında Medeni Kanun'un 166. maddesinin son bendi dikkate alındığında başvuran bundan böyle sözkonusu evliliği bitirmesine imkan sağlayacak bir başvuru yoluna sahiptir. Bu başvuru yolunun etkili olup olmadığı hususunda herhangi bir şüphe bulunmadığından AİHM, başvurunun yapıldığı tarihte iç hukuk yollarının tüketilip tüketilmediğinin dikkate alınması gerektiği hususunda dile getirilen itirazın yerinde olduğu kanaatindedir.

Davanın ulusal mahkemeler önündeki mevcut durumu dikkate alındığında, hâlihazırdaki durumunun şikayetin ulusal mahkemeler önünde görülmesine olanak sağladığından başvuranın başvurusunun erken yapılmış bir başvuru olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle başvurunun bu kısmının AİHS'nin 35 § 1 ve 4. maddesi uyarınca reddedilmesi gerekmektedir.

Başvurunun kendisini kaçıran kişiler aleyhinde açılan ceza davasının ertelenmesinden dolayı şikayetçi olmaktadır. Başvuran bununla ilgili olarak AİHS'nin herhangi bir maddesine atıfta bulunmamaktadır. Başvuran aynı zamanda ulusal mahkemelerde görülen davaların hakkaniyete uygun olarak görülmediğinden dolayı şikayetçi olmakta ve bununla ilgili olarak AİHS'nin 6. maddesine atıfta bulunmaktadır.

Hükümet bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

AİHM başvuranın evliliğinin geçerliliği hususunda hukuk mahkemeleri tarafından benimsenen çözüm yoluna itiraz ettiğini gözlemlemektedir. Oysa ki bir mahkemenin kararını benimsemesine neden olan unsurları denetleme görevi kendisine düşmemektedir, aksi taktirde başvuran üçüncü ya da dördüncü derece hakimisi olarak ortaya çıkar ve görevinin sınırları dışına çıkardı (*Kemmache-Fransa* (No:3), 24 Kasım 1994). Bu nedenle bu şikayetin açıkça dayanaktan yoksundur ve AİHS'nin 35 § 3 ve 4. maddesi uyarınca reddedilmesi gerekmektedir.

Başvuranın, dava konusu kaçırma eylemini gerçekleştiren kişi aleyhinde cezai takibat başlatılmasını sağlama imkanının bulunmaması hususunda ise AİHM, mevcut haliyle AİHS'nin üçüncü kişiler aleyhinde cezai takibat başlatma hakkını güvence altına almadığını hatırlatmaktadır. Esasında medeni haklara ilişkin kararların alınmasını arzulayan herkese AİHS'nin 6 § 1. maddesi ile tanınan adil yargılanma hakkı, mahkum edilmesini sağlamak amacıyla üçüncü bir kişi aleyhinde cezai takibat başlatılmasını sağlama hakkını içermemektedir. Bu nedenle başvurunun bu kısmının, 35 § 3. madde bakımından AİHS hükümleri ile *ratione temporis* bakımından uyuşmadığı ve 35 § 4. madde uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda yer alan ifadeler göz önüne alındığında AİHM aynı zamanda AİHS'nin 29 § 3. maddesinin uygulanmasına son verilmesi gerektiği kanaatindedir.

Bu gerekçelere dayalı olarak AİHM, oybirliğiyle,

Başvurunun *kabuledilemez* olduğuna karar vermiştir.

